

Ökad global kamp om jobben

Svenska Dagbladet den 23 januari 2010

Det vi nu ser i Saab och Volvo är bara början på en tuff global kamp om jobben.

Med tio procents arbetslöshet i både USA och Europa kommer denna kamp att föras genom en politisk kapplöpning mellan länder om kunskapsintensiva investeringar, med ökat bruk av förtäckt protektionism i det godas namn. Ursäkerheter kommer att hämtas från klimat- och energipolitik, deflationsbekämpning, terrorbekämpning etcetera. Regeringen måste agera för att inte Sverige ska marginaliseras i denna kamp om arbetstillfällena.

Svåra tider för bilindustrin med utmanade överkapacitet har tvingat GM till en djupgående rekonstruktion. Som ett led i denna bjöd GM in till en skönhetstävling där Saab/Trollhättan och Opel/Rüsselsheim uppmanades att visa GM-ledningen vem som hade de bästa förutsättningarna att producera GM:s tredje generation bilar av medelstorlek. Tävlingen ledde till allmän mobilisering i Sverige. Från fack till regeringen blev alla snabbt involverade i att snygga till produktionsförutsättningarna.

Tävlingen fick dåvarande statsminister att resa för att träffa ledningen för GM i Europa strax innan det slutliga beslutet skulle fattas. Forskningen visar att försök till att övertyga på detta sena stadium ofta innebär att företagen får erbjudanden som är så kryddade med fördelar att de ligger i gråzonen för vad som kan anses konkurrensneutralt länder emellan. Förbundskansler Schröder argumenterade i sin tur starkt för Rüsselsheim och förklarade sig i mycket tydliga ordalag beredd att göra *allt* för att produktionen skulle hamna där. Denna beredskap kan närmast tolkas som en industriell krigsförklaring. Utan att veta vad man la i potten kan vi konstatera att Tyskland vann skönhetstävlingen.

Om Tyskland är att gratulera får framtiden utvisa, men detta och många andra samtida exempel visar på hur angelägna politiker kan vara att i kristid trygga arbetstillfällena i det egna landet på ett sätt som kan försena industriell förnyelse och leda till att produktion inte förläggs där den är företagsekonomiskt motiverad.

Forskningen visar också att regeringar i kristid är benägna att agera offensivt och med hjälp av skraddarsydd paket med allt från skattelättnader och subventioner till rena penningbidrag locka till sig företag som förväntas ge nya jobb och berika produktionsmiljön med teknologiskt och ledningsmässigt kunnande. Kinesiska makthavares agerande via kinesiska företag i Volvo och Saab bör ses i det perspektivet.

Hur gör då ett litet land som Sverige för att vara attraktivt som produktionsland? Fundamentet ligger i att skapa ett bra investeringsklimat med en produktionsapparat med högsta produktivitet. Detta räcker dock inte alltid om omgivningen lockar med skraddarsydd paket som uppväger vad det svenska investeringsklimatet erbjuder. EU sätter gränser för vad som i anständighetens namn kan göras i detta avseende, men det finns undantagsregler som tillåter selektivt stöd. En av dessa säger att statsstöd kan ges för att avhjälpa en allvarlig störning i medlemsstats ekonomi och kan med dagens situation användas som ursäkt av de flesta länder i Europa. Sammantaget är i kristid ramarna för en kapplöpning inom Europa vida – på pappret såväl som i verkligheten.

Regeringen bör som en rumsren första åtgärd bidra till att göra Sverige synligt som potentiellt investeringsland. I dagsläget krävs extra insatser för att ett litet land som Sverige – beläget i den ekonomiska periferin – skall synas.

Olyckligtvis har medlen till myndigheten *Invest in Sweden Agency (ISA)*, med just denna uppgift, dramatiskt reducerats när dess insatser behövs som mest. I stort sett varje land har en motsvarande myndighet så i den hårdnande kampen om produktionstillfällena måste ISA tilldelas ökade resurser. Som en väg att få en internationell investerare att uppmärksamma regionen och i förlängningen Sverige bör regeringen som en andra åtgärd initiera samarbete med de nordiska grannländerna kring en *Invest in the Nordic Area Agency*.

När åtråvärda kunskapsintensiva jobb flyttar till andra världsdelar intensifieras kampen inom Europa och den europeiska sammanhållningen utsätts för speciellt starka påfrestningar. Regeringen måste arbeta för att krisen inte ger stöd åt Sarkozys uppmaning till en mildare tolkning av EU:s statsstödsregler utan till ansträngningar på att fånga mer av gråzonsbeteende och förtäckt protektionism.

Krisen och den förtäckta protektionismen pekar långsiktigt också på ett behov av en motsvarighet till Världshandelsorganisationen (WTO) för global tillsyn av spelreglerna för investeringar. Sverige, som har allt att vinna på att kampen om arbetstillfällena förs i en ordnad form, bör samverka med de andra nordiska länderna i påtryckningar för skapandet av en sådan instans.

LARS OXELHEIM

professor vid Lunds universitet, Institutet för Näringslivsforskning (IFN) i Stockholm och Fudan universitetet i Shanghai, ordförande för det Svenska nätverket för europaforskning i ekonomi samt medlem ISA:s ekonomiska råd.